

Projekt

z dnia 7 sierpnia 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY BIAŁE BŁOTA**

z dnia 7 sierpnia 2025 r.

**zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia programów polityki zdrowotnej
na lata 2020 - 2025.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz art. 7 ust. 1 i art. 48 ust. 1 i ust.5, art. 48a ust.1, ust. 2, art. 48aa ust. 5 i ust. 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 146 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. W uchwale Nr RGK.0007.39.2020 Rady Gminy Białe Błota z dnia 30 czerwca 2020 r. w sprawie zatwierdzenia programów polityki zdrowotnej na lata 2020 -2025 (ze zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w § 1 dodaje się ust. 5 o brzmieniu „Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025 - 2029” w brzmieniu uwzględniającym uwagi wskazane w opinii Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji nr 54/2025 z dnia 26 czerwca 2025 r. – załącznik nr 1 do niniejszej uchwały;
- 2) § 2 otrzymuje brzmienie:Wydatkowanie środków w roku 2025 z działu 851 „Ochrona zdrowia”, rozdziału 85149 – kwotę w wysokości: **100 000,00 zł** na niżej wymienione zadania:

Nazwa Programu	Przedmiot programu – odbiorcy programu	Wysokość środków finansowych w 2025 r.
<i>„Program Polityki Zdrowotnej w zakresie walki z otyłością wśród uczniów klas I-VIII Szkół Podstawowych na terenie Gminy Białe Błota w latach 2020-2025”</i>	Obniżenie skali występowania nadwagi i otyłości u dzieci w wieku szkolnym.	42 000,00 zł
<i>„Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych dla osób dorosłych z województwa kujawsko – pomorskiego”</i>	Szczepienia przeciw pneumokokom dla mieszkańców Gminy Białe Błota w wieku 65 lat i więcej, które wcześniej nie szczepiły się przeciwko pneumokokom.	28 000,00 zł

„Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025 - 2029”	Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku u dzieci w wieku 5 lat.	30 000,00 zł
--	--	--------------

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Białe Błota
z dnia 7 sierpnia 2025 r.

Urząd Gminy Białe Błota
ul. Szubińska 7
86-005 Białe Błota
woj. kujawsko – pomorskie

PROGRAM POLITYKI ZDROWOTNEJ

**Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat,
mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029**

Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1465 z późniejszymi zmianami);
2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 146 z późniejszymi zmianami).

Białe Błota 2025

Spis treści

I. OPIS PROBLEMU ZDROWOTNEGO WRAZ Z UZASADNIENIEM WPROWADZENIA PROGRAMU	4
I.1 OPIS PROBLEMU ZDROWOTNEGO	4
I.2 DANE EPIDEMIOLOGICZNE	6
I.3 OBECNE POSTĘPOWANIE	9
<i>Wnioski z badań i analiz naukowych w zakresie wzroku (za AOTMiT):.....</i>	<i>10</i>
<i>Podsumowanie opinii ekspertów</i>	<i>11</i>
<i>Uzasadnienie realizacji programu w lokalnej populacji.....</i>	<i>11</i>
II. CELE PROGRAMU POLITYKI ZDROWOTNEJ I MIERNIKI EFEKTYWNOŚCI JEGO REALIZACJI.....	13
II.1 CEL GŁÓWNY	13
II. 2 CELE SZCZEGÓŁOWE	13
II.3 MIERNIKI EFEKTYWNOŚCI ODPOWIADAJĄCE CELOM PROGRAMU	13
III. CHARAKTERYSTYKA POPULACJI DOCELOWEJ ORAZ INTERWENCJI PLANOWANYCH W RAMACH PROGRAMU.....	15
III.1 POPULACJA DOCELOWA	15
III.2 KRYTERIA KWALIFIKACJI DO PROGRAMU ORAZ WYKLUCZENIA Z PROGRAMU	15
<i>Kwalifikacja rodziców i nauczycieli do działań edukacyjnych.....</i>	<i>15</i>
<i>Kryteria włączenia do programu dla dzieci.....</i>	<i>16</i>
<i>Kryteria wyłączenia z programu dla dzieci:</i>	<i>16</i>
III.3 PLANOWANE INTERWENCJE	17
1. Działania edukacyjno-informacyjne	17
2. Badania diagnostyczne (przesiewowe)	18
III.4 SPOSÓB UDZIELANIA ŚWIADCZEŃ W RAMACH PROGRAMU	18
III.5 SPOSÓB ZAKOŃCZENIA UDZIAŁU W PROGRAMIE	20
IV. ORGANIZACJA PROGRAMU.....	22
I Etap Opracowanie programu i uzyskanie opinii AOTMiT.....	22
II Etap: Procedura konkursowa.....	22
III Etap: Działania informacyjno-edukacyjne	22
IV Etap: Badania diagnostyczne	22
V Etap: Działania kontrolne i sprawozdawcze	22
IV.2 WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU POLITYKI ZDROWOTNEJ DOTYCZĄCE PERSONELU, WYPOSAŻENIA I WARUNKÓW LOKALOWYCH	23
Wypożyczenie i warunki lokalowe.....	23
Kadra realizatora	23
Zaplecze techniczne i organizacyjne.....	24
Dokumentacja i bezpieczeństwo danych	24
Miejsca realizacji działań.....	24
V. SPOSÓB MONITOROWANIA I EWALUACJI PROGRAMU	25
V.1 MONITOROWANIE	25
Zakres monitorowania	25
Dokumentacja prowadzona przez Realizatora	25
V.2 EWALUACJA.....	25
Ewaluacja krótkoterminowa	26
Ewaluacja długoterminowa.....	26
Wskaźniki efektywności programu	26
Raport ewaluacyjny	26
VI. BUDŻET PROGRAMU	27
VI.1 KOSZTY JEDNOSTKOWE	27
VI.2 KOSZTY CAŁKOWITE	27
VI.3 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	27

VII. BIBLIOGRAFIA	29
VIII. ZAŁĄCZNIKI – WZORY DOKUMENTÓW DO WYKORZYSTANIA PRZEZ REALIZATORA	30
ZAŁĄCZNIK 1. ZAŚWIADCZENIE O PRZEPROWADZONYM BADANIU PRZESIEWOWYM W RAMACH PROGRAMU - WZÓR	30
ZAŁĄCZNIK 2. ANKIETA SATYSFAKCJI - WZÓR	31
ZAŁĄCZNIK 3. ZGODA NA UDZIAŁ W PROGRAMIE – WZÓR	33
ZAŁĄCZNIK 4. SPRAWOZDANIE - WZÓR	35
ZAŁĄCZNIK 5. TEST WIEDZY - WZÓR	37
ZAŁĄCZNIK 6. OŚWIADCZENIE RODZICA/OPIEKUNA PRAWNEGO O BRAKU KORZYSTANIA Z ANALOGICZNYCH ŚWIADCZEŃ	38

I. Opis problemu zdrowotnego wraz z uzasadnieniem wprowadzenia programu

I.1 Opis problemu zdrowotnego

Jednym z występujących problemów zdrowotnych u dzieci i młodzieży szkolnej są wady narządu wzroku, jednego z najważniejszych narządów zmysłu człowieka, służącego do odbierania bodźców optycznych z otaczającego go świata. Pamiętać należy, że prawidłowo przebiegający rozwój układu wzrokowego i widzenia oraz funkcjonowanie wzrokowe są istotnymi czynnikami dla dalszego rozwoju psycho-ruchowego każdego dziecka. Umiejętności wzrokowe ukształtowane na wczesnych etapach życia stają się fundamentem przyszłego uczenia się, sięgania, chwytania, przemieszczania się, pionizowania sylwetki, zabawy, identyfikowania stanów emocjonalnych i opanowywania mowy. Wczesne wykrywanie zaburzeń wzrokowych jest nadrzędnym celem wspomagania rozwoju dla uniknięcia globalnych opóźnień oraz osiągnięcia i pełnego wykorzystania potencjału jednostki.[1]

Najczęstszymi zaburzeniami narządu wzroku występującymi u dzieci i młodzieży szkolnej są:

- wady refrakcji (krótkowzroczność, nadwzroczność, różnowzroczność, astygmatyzm)
- zez
- zaburzenie widzenia barw
- amblyopia (tzw. „leniwe oko”)

- **Krótkowzroczność (myopia)** – to wada oka, która polega na zbyt silnym załamywaniu równoległych do osi widzenia promieni światła wpadających do oka, gdy moc układu optycznego oka jest minimalna (oko nie akomoduje). Wówczas taki układ optyczny utworzy ostry obraz przedmiotu, znajdującego się w nieskończoności, przed siatkówką (ściślej przed plamką żółtą siatkówki), a na siatkówkę oka padnie obraz zamazany. Innymi słowy, w takiej sytuacji ognisko obrazowe układu optycznego oka znajduje się przed siatkówką, a nie na niej.[2]

Wielkość wady określa się za pomocą dioptrii (D) i na tej podstawie wyróżnia się krótkowzroczność:

- niską, czyli do -3D,
- średnią, w zakresie od -3D do -6D,
- wysoką, czyli większą niż -6D.

Inny podział wyróżnia krótkowzroczność: **osiową, krzywiznową i refrakcyjną**.

W krótkowzroczności osiowej mamy do czynienia z wydłużeniem gałki ocznej. Promienie świetlne skupiane są w punkcie, gdzie w fizjologicznych warunkach byłaby siatkówka. Zbyt długa oś gałki ocznej powoduje jednak przesunięcie siatkówki ku tyłowi, co prowadzi do rozwoju wady wzroku.

Krótkowzroczność krzywiznowa związana jest ze zbyt mocnym zakrzywieniem rogówki lub soczewki. Nadmierne uwypuklenie zwiększa ich zdolności skupiające, przez co obraz rzutuje się przed siatkówką.

Krótkowzroczność refrakcyjna to stan, w którym promienie świetlne skupiane są przed siatkówką z powodu zbyt dużego współczynnika załamania soczewki. Zwykle sytuacja ta związana jest z obecnością innych chorób, takich jak np. cukrzyca czy zaćma.[3]

- **Nadwzroczność (hipermetropia)** to stan, w którym przy rozluźnionej akomodacji równoległe promienie światła wpadające do oka skupiają się za siatkówką. Miarą nadwzroczności jest moc

(wyrażona w dioptriach – D) sferycznej soczewki skupiającej, koniecznej do zogniskowania promieni świetlnych na siatkówce. Soczewka skupiająca musi mieć zatem taką moc, aby jej ognisko obrazowe pokrywało się z punktem dalekim oka.

W literaturze wyróżnić można trzy podstawowe stopnie nadwzroczności: niską – do wartości 3D, średnią – między 3 a 6D oraz wysoką – powyżej 6D. [4]

- **Różnowzroczność (anizometropia)** polega na różnicy wady refrakcji między obojgiem oczu. Nieskorygowana anizometropia prowadzi do niedowidzenia, braku widzenia przestrzennego i zmniejszenia wrażliwości na kontrast. Jest ona przyczyną ok. połowy przypadków amblyopii.[5] W przypadku różnowzroczności związanej z nieskorygowaną nadwzrocznością, w oku bardziej nadwzrocznym może pojawić się bardzo szybko stałe tłumienie prowadzące do niedowidzenia. Natomiast jeśli różnowzroczność wynika z różnych wad wzroku obu oczu w kierunku krótkowzroczności, okazuje się, że problem rozwoju niedowidzenia i tłumienia jest znacznie rzadziej występujący ze względu na stosunkowo dobrą jakość widzenia na dal oka z mniejszą krótkowzrocznością, a poprawnym widzeniem oka z większą krótkowzrocznością przy obserwacji bliskich odległości - w warunkach widzenia obuocznego. Jednakże w każdym przypadku anizometropii rozważyć należy jak najszybsze wprowadzenie korekcji w celu utrzymania prawidłowego rozwoju widzenia obuocznego.[6]

- **Astygmatyzm (niezorność)** polega ona na tym, że układ optyczny oka nie jest w stanie utworzyć punktowego obrazu na siatkówce oka ze względu na występowanie różnic mocy dla różnych przekrojów układu optycznego oka. Większość przypadków astygmatyzmu to astygmatyzm regularny, w którym przekroje o największej i najmniejszej mocy optycznej są położone prostopadle względem siebie. W takiej sytuacji wielkość wady wzroku jest równa różnicy mocy refrakcyjnej pomiędzy przekrojami, a przekroje te są nazywane przekrojami głównymi. Astygmatyzm można sklasyfikować ze względu na różne czynniki. Dwa podstawowe podziały uwzględniają podział ze względu na położenie przekrojów głównych i położenie ognisk w tych przekrojach. [7]

- **Zez (strabismus)** jest nieprawidłowym ustawieniem oczu. Nierównoległe ustawienie gałek ocznych powoduje, że obiekt w przestrzeni nie jest postrzegany jednocześnie przez obszar dołkowy obu oczu. Zez może być utajony (Foria) i oznacza tendencję oczu do odchyłania. Jeśli w czasie fuzji obu oczu jedno z nich zasłonimy, może ono wykazywać ruch (odchyłać się) do wnętrza (ezoforia) lub na zewnątrz (egzoforia). Zez utajony może przejść w zeza jawnego (Tropia). Następuje to, kiedy wzrasta odchylenie oka i pacjent nie jest w stanie utrzymać równoległego ustawienia gałek ocznych. Taki stan pojawia się wówczas, gdy mięśnie są zbyt słabe, co może być związane na przykład z wieczornym zmęczeniem.[8]

- **Zaburzenie widzenia barw** – Niezdolność do dostrzeżenia różnicy między niektórymi kolorami. Zdolność widzenia barw jest funkcją czopków. Prawidłowe ich rozpoznawanie zależy od 3 typów receptorów czopkowych: czerwonych - dużych (L), zielonych średnich (M) i niebieskich - małych (S), które dzięki odpowiednim fotopigmentom są wrażliwe odpowiednio na długie, średnie i krótkie fale widma świetlnego. Wrażenia te integrują, a następnie transferują na wyższe piętra ośrodkowego układu nerwowego tzw. kanały barwne: czerwono-zielony i niebiesko-żółty.[9]

- **Amblyopia (tzw. „leniwe oko”)** – Niedowidzenie zwane leniwym okiem jest obniżeniem ostrości wzroku przy braku jakichkolwiek nieprawidłowości gałki ocznej. Jest to najczęściej spowodowane nieodpowiednią pracą wzrokową w dzieciństwie. Dwie najczęstsze przyczyny niedowidzenia to nieprawidłowa współpraca obuoczną (niedowidzenie zezowe) oraz różnica refrakcji obu oczu niekorygowana przed 8. rokiem życia (niedowidzenie refrakcyjne).[8]

Rozwój intelektualny, adaptacja do nowego środowiska szkolnego, sukcesy szkolne a później zawodowe, pozostają w bezpośrednim związku z możliwością komunikowania się za pomocą zmysłu wzroku. Zaburzony wzrok u dzieci jest przyczyną poważnych czynności w nauce. Wykrywanie wad wzroku nie zawsze jest proste, gdyż objawy mogą być różne i często niecharakterystyczne. U dziecka mogą pojawić się kłopoty z pisaniami i czytaniem, bóle głowy, pieczenie i łzawienie oczu czy też mruganie powiekami. Dziecko skarży się na zamazywanie obrazu z bliska lub z daleka, przyjmuje nieprawidłową postawę przy czytaniu, pisaniu, patrzeniu na monitor. Wczesna i prawidłowa korekcja wady wzroku pozwala uzyskać całkowitą poprawę widzenia i zapobiec rozwojowi niedowidzenia. Brak leczenia wad wzroku może prowadzić do pogłębiania się niedowidzenia i brak możliwości uzyskania w późniejszym czasie pełnej ostrości wzroku i widzenia obuocznego.

Podsumowując, wzrok stanowi bardzo istotną rolę w fizycznym, intelektualnym, społecznym i emocjonalnym rozwoju dzieci. W okresie edukacji wczesnoszkolnej prawidłowy wzrok jest kluczowy dla rozwijania umiejętności szkolnych (pisanie, czytanie, liczenie, itp.). Nie ulega wątpliwości, że badania wzroku powinny zostać przeprowadzane jeszcze przed rozpoczęciem nauki w szkole. Ewentualne zaburzenia mogą negatywnie wpływać na dalszy rozwój i mieć trwały wpływ na życie dziecka. Im wcześniej wykryje się ewentualne nieprawidłowości, tym skuteczniejsza będzie zastosowana terapia [10]

W populacji dzieci 5-letnich nie istnieje systemowe, powszechne badanie przesiewowe narządu wzroku w ramach świadczeń gwarantowanych. Może to prowadzić do opóźnionej diagnozy zaburzeń wzroku przed rozpoczęciem nauki szkolnej. Proponowany program stanowi uzupełnienie świadczeń realizowanych w podstawowej opiece zdrowotnej, odpowiadając na tę istotną lukę diagnostyczną. Badania będą realizowane wyłącznie w warunkach stacjonarnych – w placówkach edukacyjnych lub gabinecie realizatora – zgodnie z wymaganiami AOTMiT, co zapewnia właściwą jakość diagnostyczną oraz dostępność dla całej populacji docelowej.

I.2 Dane epidemiologiczne

Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia 258 mln ludzi na całym świecie cierpi na choroby narządu wzroku - 14% z tej liczby stanowią osoby niewidome, a 86% ludzie cierpiący z powodu upośledzenia wzroku. WHO podaje, że w 80% przypadków zaburzeń widzenia można uniknąć lub poddać leczeniu. Upośledzenie widzenia spowodowane chorobami powoduje obniżenie jakości życia na płaszczyznach społecznej i ekonomicznej, przyczynia się do marginalizacji osób chorujących. Według danych GUS, co drugi dorosły Polak nosi okulary lub szkła kontaktowe, a co czwarta osoba dorosła ma problem z przeczytaniem gazety. Zaburzenia refrakcji oka stanowią najczęściej spotykaną wadę wzroku (ok. 80% przypadków). Rozróżniamy tu dominującą w większości przypadków krótkowzroczność, nadwzroczność oraz starczowzroczność – będącą procesem fizjologicznym związanym ze starzeniem się organizmu, a polegającym na zmniejszonej zdolności akomodacji oka. Wśród dzieci do 15 r.ż.

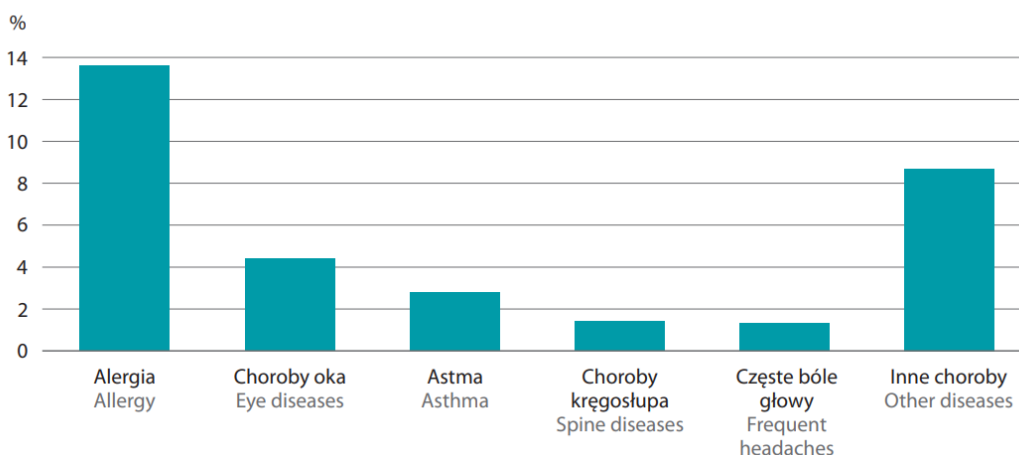
u 514 chłopców na 1 000 stwierdza się zaburzenia wzroku. Współczynnik ten jest jeszcze większy u dziewczynek i wynosi 694. [11]

Według danych Biura Analiz Sejmowych zaburzenia narządu wzroku występują, w zależności od wieku, u ok. 15–25% dzieci i ich częstość nie ulega zmianie. Najczęstsze to: wady refrakcji (krótkowzroczność, dalekowzroczność i astygmatyzm, wymagające korekcji za pomocą okularów) i zez, który powinien być leczony w pierwszych latach życia.[12] Uogólnione wyniki badań populacji osób w wieku 2-14 lat wskazują, że u niemal 12% (118 na 1 000) wszystkich dzieci w tej grupie, stwierdzono występowanie trudności w funkcjonowaniu narządów zmysłu lub ruchu. Wśród dzieci z kłopotami zdrowotnymi i trudnościami, problemy ze wzrokiem - wystąpiły u 659 na 1 000. Wyraźnie częściej dotyczyły one dziewczynek (751) niż chłopców (580). Najliczniejszą grupę, która miała trudności w funkcjonowaniu narządów zmysłu lub ruchu, stanowiły dzieci w wieku 10-14 lat, wśród których najczęstszym problemem były kłopoty ze wzrokiem (wystąpiły one u 870 na 1 000 dzieci z wyżej wskazanymi problemami). Wśród chorób przewlekłych u dzieci w wieku 0 – 14 lat, choroby oka po alergiach występowały najczęściej - ponad 4%.[13]

Wyniki Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia (European Health Interview Survey – EHIS) przeprowadzonego w Polsce w 2019 r. wskazują, że ponad 4% dzieci w wieku 0-14 lat miało choroby oka. W grupie dzieci 2-14 lat problemy ze wzrokiem dotyczyły prawie 8%. Wśród tych z poważnymi dolegliwościami zdrowotnymi, dominowały problemy ze wzrokiem (65,8%). Dane ukazane na rycinie 1 i 2.

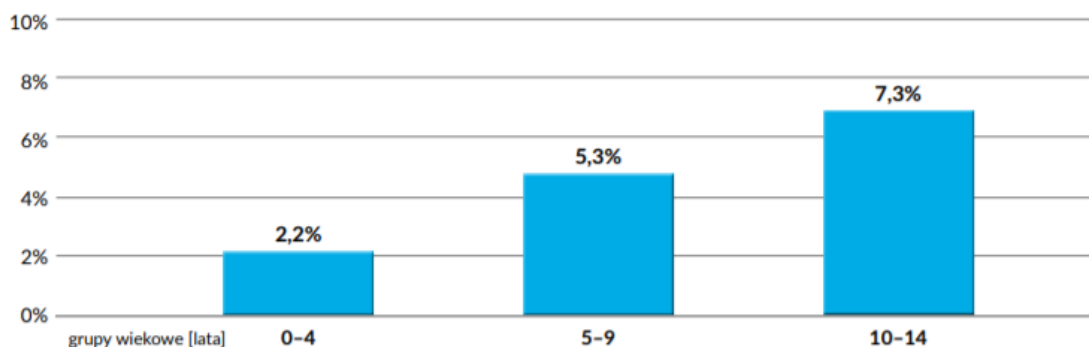
Choroby przewlekłe dzieci w wieku 0-14 lat w 2019 roku (w odsetkach)

Chronic diseases in children aged 0-14 in 2019 (in percentages)

Rycina 1. Choroby przewlekłe dzieci w wieku 0-14 lat w 2019 roku (w odsetkach)

Źródło: Stan zdrowia ludności Polski w 2019 r.

Rycina 2. Odsetek dzieci w wieku 0-14 lat z chorobami oka, 2014 r.

Źródło: <https://basiw.mz.gov.pl/mapy-informacje/mapa-2022-2026/>

W województwie kujawsko – pomorskim w 2019 r. pod opieką lekarzy POZ znajdowało się prawie 90,8 tys. dzieci i młodzieży do 18 lat, u których zdiagnozowano przynajmniej jedno schorzenie wymagające opieki czynnej. Najliczniejszą grupę (prawie 32%) stanowiły dzieci w wieku 10-14 lat. Zaburzenia refrakcji i akomodacji oka znajdowały się w tym zestawieniu na trzecim miejscu (13,8%). [14] Z danych regionalnych POZ, (na podstawie jednostkowych sprawozdań MZ–11) wynika, że w 2023 r w ambulatoryjnej opiece czynnej z powodu zaburzeń refrakcji i akomodacji oka (H-52) było 12 347 osób w przedziale wieku 0-18 lat z czego 1 660 to nowe przypadki.[15].

Według Obwieszczenia Ministra Zdrowia z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie mapy potrzeb zdrowotnych (Dz. U. 2021, poz. 69), zabiegi związane z chorobami narządu wzroku były grupą, która w 2019 r. miała najwyższą medianę czasu oczekiwania na hospitalizację planową – 75 dni, zaś średni czas oczekiwania na nią był ponad dwukrotnie wyższy – 177 dni. Ponadto była to druga pod względem udziału w ogólnej liczbie hospitalizacji grupa zabiegów w 2019 r. – 12,4%, ustępująca jedynie zabiegom dotyczącym chorób układu mięśniowo-szkieletowego (12,5%).

Grupa JGP	Mediana czasu oczekiwania [dni]	Średni czas oczekiwania [dni]	Liczba realizowanych JGP w ramach grupy	Liczba hospitalizacji	Udział w ogólnej liczbie hospitalizacji [%]
Choroby narządu wzroku	75	177	30	426 730	12,4
Choroby twarzy, jamy ustnej, gardła, krtani, nosa i uszu	58	129	31	179 392	5,2
Choroby układu mięśniowo-szkieletowego	47	110	58	430 091	12,5

Rycina 3. Przeciętny czas oczekiwania na hospitalizację planową w zależności od sekcji JGP w Polsce w 2019 r.
Źródło: <https://basiw.mz.gov.pl/mapy-informacje/mapa-2022-2026/>

Według Obwieszczenia Ministra Zdrowia z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie mapy potrzeb zdrowotnych (Dz. U. 2021, poz. 69) wynika, że w województwie kujawsko-pomorskim, ślepota i upośledzenie wzroku będzie dotyczyć rocznie ok. 6 500 tysięcy osób na każde 100 tys. mieszkańców.[16]

W Mapach Potrzeb Zdrowotnych dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2022–2026 wskazano, że choroby narządów zmysłu, w tym wady wzroku, należą do istotnych przyczyn korzystania z ambulatoryjnej opieki specjalistycznej u dzieci. W latach 2015–2019 w województwie odnotowano średnio 113 porad okulistycznych na 1000 dzieci w wieku 0–14 lat rocznie, co plasuje województwo w środkowej grupie województw pod względem częstości korzystania z porad specjalistycznych w zakresie okulistyki. W dokumentach wskazano także na potrzebę wzmocnienia profilaktyki i wczesnego wykrywania wad wzroku u dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Wstępna analiza danych demograficznych i dostępnych informacji lokalnych wskazuje na brak przesiewowych badań wzroku wśród dzieci w wieku 5 lat na terenie Gminy Białe Błota. Brak jest również lokalnych programów profilaktyki w tym zakresie, co uzasadnia potrzebę wdrożenia działań uzupełniających.

Wady wzroku u dzieci 5-letnich często przebiegają bezobjawowo lub z objawami trudnymi do zaobserwowania przez rodziców i nauczycieli. Z tego powodu ich wykrycie wymaga ukierunkowanego badania przesiewowego przeprowadzanego przez wykwalifikowany personel medyczny.

I.3 Obecne postępowanie

Świadczenia gwarantowane w zakresie „Podstawowa Opieka Zdrowotna” (POZ) ukierunkowane są na promocję zdrowia, profilaktykę, diagnostykę schorzeń, zapobieganie lub ograniczanie niepełnosprawności oraz usprawnienie i pielęgnację świadczeniobiorcy w chorobie.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. (Dz. U. z 2023, poz. 1427 z późn. zm.) w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, ocena rozwoju fizycznego dziecka należy do zadań lekarza POZ i jest prowadzona w ramach porad patronażowych i badań bilansowych, w tym badań przesiewowych wśród dzieci.

Zgodnie z w/w obwieszczeniem kompleksowa ocena stanu zdrowia, obejmująca wykrywanie zaburzeń rozwoju fizycznego, powinna być wykonywana u dzieci w ramach testów przesiewowych prowadzonych przez pielęgniarki lub higienistki szkolne. [17]

Poniżej przedstawiono zakresy testów przesiewowych wykonywanych w szkołach, opisanych w załączniku nr 1, część III w/w dokumentu:

1. Roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne – (w przypadku niewykonania badania w terminie testy przesiewowe wykonuje się w klasie I szkoły podstawowej)

Profilaktyczne badanie lekarskie (bilans zdrowia) obejmuje:

1) badanie podmiotowe:

- a) wywiad od przedstawicieli ustawowych albo opiekunów prawnych lub faktycznych i dziecka, z uwzględnieniem czynników ryzyka dla zdrowia oraz zachowań zdrowotnych,
- b) analizę informacji zawartej w karcie badania profilaktycznego,
- c) analizę innej dostępnej indywidualnej dokumentacji medycznej;

2) badanie przedmiotowe ze szczególnym uwzględnieniem oceny:

- a) rozwoju fizycznego (pomiar: wzrostu i masy ciała), w tym określenie współczynnika masy ciała (Body Mass Index – BMI),
- b) rozwoju psychomotorycznego,
- c) mowy,
- d) lateralizacji,
- e) układu ruchu,
- f) jamy ustnej,
- g) u chłopców – obecności jąder w mosznie i wad układu moczowo-płciowego;

3) wykrywanie zaburzeń układu ruchu, w tym boczego skrzywienia kręgosłupa, zniekształceń statycznych kończyn dolnych;

4) wykrywanie zezów (Cover test, test Hirschberga);

5) wykrywanie zaburzeń ostrości wzroku;

6) ocenę wykonania szczepień ochronnych zgodnie z kalendarzem szczepień;

- 7) przeprowadzenie testu rozwoju reakcji słuchowych oraz ocenę rozwoju mowy;
- 8) ocenę obecności czynników ryzyka uszkodzenia słuchu;
- 9) pomiar ciśnienia tętniczego krwi;
- 10) badanie lekarskie specjalistyczne i diagnostyczne w razie potrzeby;
- 11) podsumowanie badania, z określeniem zdrowotnej dojrzałości szkolnej i kwalifikacji do grupy na zajęciach wychowania fizycznego (w tym nauki pływania) oraz ewentualnego problemu zdrowotnego; poradnictwo w zakresie prozdrowotnego stylu życia.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz.U. 2023, poz. 1427) pielęgniarka lub higienistka szkolna planuje i realizuje profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami na terenie szkoły lub w placówkach do tego przeznaczonych, w tym wykonywanie i interpretowanie testów przesiewowych, zgodnie z warunkami określonymi w części II; czyli wcześniej wymienionymi badaniami przesiewowymi w ściśle określonych grupach wiekowych. Szczegółowy wykaz czynności określa załącznik 4 do w/w Rozporządzenia.

Roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne

1. Test do wykrywania zaburzeń:

- a) rozwoju fizycznego – pomiary: wysokości i masy ciała, w tym określenie współczynnika masy ciała (Body Mass Index – BMI);
- b) układu ruchu, w tym bocznego skrzywienia kręgosłupa, zniekształceń statycznych kończyn dolnych;
- c) w kierunku zezu (Cover test, test Hirschberga);
- d) ostrości wzroku;
- e) słuchu (badanie orientacyjne szeptem);
- f) ciśnienia tętniczego krwi.

2. Orientacyjne wykrywanie zaburzeń statyki ciała.

3. Orientacyjne wykrywanie wad wymowy.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (Dz.U. 2016 poz. 357 z późn. zm.) w analizowanej tematyce dostępne są porady specjalistyczne: okulistyka dla dzieci i leczenie zezu oraz warunki ich realizacji.

Wnioski z badań i analiz naukowych w zakresie wzroku (za AOTMiT):

Podsumowanie odnalezionych rekomendacji klinicznych:

- Badanie wzroku należy przeprowadzić u wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat (USPSTF 2017, NCCVEH 2015A). Badanie takie powinno być przeprowadzone co roku (najlepsza praktyka) lub co najmniej raz (dopuszczalny minimalny standard) (NCCVEH 2015A). Dzieci, które nie są w stanie przejść przez badanie lub odmawiają jego wykonania, uważane są za nietestowalne.
- Podstawowym celem programu badań przesiewowych wzroku u dzieci jest identyfikacja dzieci w wieku od 4 do 5 lat z zaburzeniami wzroku, umożliwiającą szybką interwencję (PHE 2017).
- W podstawowej opiece zdrowotnej stosuje się różne testy przesiewowe w celu identyfikacji wad wzroku u dzieci w wieku 3-5 lat, w tym: test „czerwonego refleksu”, test „zakryj-odkryj”, test odbłasków rogówkowych, testy ostrości wzroku (takie jak: test Snellen, test z symbolami LEA i testy z optotypami HOTV) (AAO/AAPOS 2024, AAO

PPPO/SP 2023, NCCVEH 2015A), autorefraktometria, fotoekranowanie, badania stereoskopowe (USPSTF Badanie ostrości wzroku za pomocą kart oraz standardowych fizykalnych technik oceny niedowidzenia u dzieci od 3 do 5 roku życia, prowadzone w domu medycznym, można obecnie uznać za opłacalne kosztowo (AMER 2012). 2017). Do badania testowania wzroku u dzieci w wieku 4-5 lat odpowiedni jest test oparty na logarytmie minimalnego kąta rozdzielczości logMAR (*logarithm of the Minimum Angle of Resolution*) (PHE 2017). Jedną z organizacji podkreśla, że badanie wzroku za pomocą pojedynczych optotypów może prowadzić do przeszacowania ostrości wzroku u pacjenta z niedowidzeniem (AAO/PPPOSP 2023).

- AAO zaleca, aby badania przesiewowe wzroku rozpoczynały się w wieku około 3 lat i odbywały co roku w wieku 4 i 5 lat. Po ukończeniu 5 lat AAO zaleca przeprowadzanie badań przesiewowych co 1 do 2 lat (AAO 2017).
- AAP zaleca, aby badania przesiewowe rozpoczynały się około 3 roku życia i odbywały się co roku w wieku 4, 5 i 6 lat. Następnie należy je przeprowadzać w wieku 8, 10, 12 i 15 lat (AAP 2017).
- Za dwie najlepsze praktyki badań przesiewowych wzroku dla dzieci w wieku od 3-5 lat uznaje się jednooczne testowanie ostrości wzroku oraz testowanie instrumentalne z wykorzystaniem autorefrakcji (NCCVEH 2015A).
- UK National Screening Committee rekomenduje przeprowadzanie systematycznych programów badań przesiewowych w kierunku wad wzroku wśród dzieci w wieku 4-5 lat (UK NSC 2019).

Podsumowanie opinii ekspertów

Zdecydowana większość ekspertów opowiada się za finansowaniem ze środków publicznych badań przesiewowych w kierunku wczesnego wykrywania wad wzroku u dzieci. Jeden z ekspertów zaznacza jednak, że brak jest „silnych” badań potwierdzających skuteczność programów profilaktycznych w tym zakresie. W opiniach ekspertów nie ma zgody co do optymalnego wieku, w jakim realizowany powinien być skryning w kierunku wad wzroku. Wszyscy eksperci zgodnie stwierdzili, że w każdym przypadku uzyskanych niepewnych wyników lub podejrzanych co do nieprawidłowości powinna odbyć się weryfikacja w pełnym badaniu okulistycznym. Eksperti zgodni są co do kwestii prowadzenia działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki chorób wzroku. Działania te powinny być adresowane do następujących grup odbiorców: dzieci, opiekunowie i nauczyciele, a także personel pediatryczny i okulistyczny.

Uzasadnienie realizacji programu w lokalnej populacji

W Gminie Białe Błota nie są obecnie realizowane programy profilaktyczne dotyczące przesiewowych badań wzroku u dzieci 5-letnich. Podmioty podstawowej opieki zdrowotnej nie obejmują dzieci w tym wieku rutynowym badaniem narządu wzroku, a dane lokalne nie wskazują na istnienie systemowego rozwiązania zapewniającego taką diagnostykę.

Program w proponowanym kształcie pozwoli na objęcie wszystkich dzieci w wieku 5 lat zamieszkałych na terenie gminy, niezależnie od miejsca uczęszczania lub nieuczęszczania w edukacji przedszkolnej. Realizacja programu w warunkach placówek edukacyjnych i gabinetu realizatora zapewni dostępność, jakość i zgodność z rekomendacjami Prezesa AOTMiT.

Działania te są odpowiedzią na realne potrzeby zdrowotne lokalnej populacji i mogą stanowić modelowy przykład wdrażania profilaktyki okulistycznej na poziomie gminy.

Działania w zakresie edukacji zdrowotnej rodziców/opiekunów stanowią wartość dodaną programu. Planowane interwencje są uzupełnieniem świadczeń gwarantowanych. Połączenie w jednym czasie i miejscu realizacji świadczeń, bez konieczności posiadania skierowania stanowi wartość dodaną do świadczeń finansowanych ze środków publicznych.

II. Cele programu polityki zdrowotnej i mierniki efektywności jego realizacji

II.1 Cel główny

Zwiększenie odsetka dzieci 5-letnich zamieszkałych na terenie Gminy Białe Błota, u których w latach 2025–2029 w sposób wczesny zidentyfikowano zaburzenia widzenia i zapewniono rozpoczęcie dalszej diagnostyki okulistycznej lub leczenia, do poziomu co najmniej 50% w stosunku do liczby dzieci z wykrytą wadą wzroku.

II. 2 Cele szczegółowe

1. Zwiększenie odsetka dzieci 5-letnich, którym wydano skierowanie do dalszej diagnostyki okulistycznej w wyniku badania przesiewowego, do poziomu minimum 95% spośród wszystkich dzieci z nieprawidłowym wynikiem badania, w każdym roku realizacji programu.
2. Zwiększenie odsetka dzieci 5-letnich, u których rozpoczęto działania korekcyjne w zakresie wykrytych wad wzroku (np. zastosowanie okularów), do poziomu co najmniej 50% dzieci z potwierdzoną wadą wymagającą leczenia, ocenianego w perspektywie 6 miesięcy od wydania skierowania.
3. Uzyskanie lub utrzymanie wysokiego poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki wad wzroku, ich konsekwencji oraz potrzeby wczesnego diagnozowania i leczenia, u minimum 50% uczestników działań edukacyjnych, rozumianego jako co najmniej 85% poprawnych odpowiedzi w post-teście lub wzrost wiedzy o minimum 20% względem pre-testu.
4. Zapewnienie każdemu dziecku w wieku 5 lat zamieszkałemu na terenie gminy dostępności minimum jednego terminu badania przesiewowego wzroku w każdym roku realizacji programu.

II.3 Mierniki efektywności odpowiadające celom programu

Realizacja programu będzie oceniana na podstawie następujących wskaźników:

- Odsetek dzieci, którym wydano skierowanie do dalszej diagnostyki okulistycznej w wyniku badania przesiewowego, w stosunku do liczby dzieci z nieprawidłowym wynikiem badania (wartość docelowa: minimum 95%).
- Odsetek dzieci, u których rozpoczęto działania korekcyjne w zakresie wykrytych wad wzroku (np. zastosowanie okularów), w stosunku do liczby dzieci z potwierdzoną wadą wymagającą leczenia (wartość docelowa: minimum 50%).
- Odsetek uczestników działań edukacyjnych, u których w post-teście odnotowano wysoki poziom wiedzy (minimum 85% poprawnych odpowiedzi) lub wzrost wiedzy o minimum 20% w stosunku do pre-testu (wartość docelowa: minimum 50% uczestników).
- Odsetek dzieci w wieku 5 lat zamieszkałych na terenie Gminy Białe Błota, którym w trakcie realizacji programu zapewniono możliwość skorzystania z minimum jednego terminu badania przesiewowego w każdym roku realizacji programu (wartość docelowa: minimum 85%).

Uzasadnienie przyjętych wartości mierników

Wartości docelowe mierników zostały określone na podstawie realnych możliwości organizacyjnych gminy oraz doświadczeń z podobnych działań profilaktycznych.

Przyjęcie $\geq 85\%$ pokrycia populacji dzieci 5-letnich jako wartość docelowa uznawane jest za osiągalne w programach powszechnych realizowanych lokalnie.

Wskaźnik $\geq 95\%$ w zakresie kierowania na dalszą diagnostykę stanowi standard jakościowy, który powinien być osiągnięty w sytuacjach klinicznego podejrzenia nieprawidłowości.

Z kolei wartość $\geq 70\%$ dzieci, które zgłosiły się na leczenie po skierowaniu, odzwierciedla typowy poziom realizacji zaleceń, uwzględniając czynniki niezależne od organizatora, takie jak decyzje rodziców i dostępność świadczeń specjalistycznych.

Wartości docelowe przyjęto w oparciu o wyniki realizowanych wcześniej programów profilaktyki wad wzroku w populacji dzieci oraz rekomendacje ekspertów (m.in. PTO/PTP 2020, USPSTF 2017).

Wartości wskaźników określane będą zarówno przed, jak i po realizacji programu, gdyż dopiero uzyskana zmiana w zakresie tych wartości oraz jej wielkość, stanowią o wadze uzyskanego efektu programu.

III. Charakterystyka populacji docelowej oraz interwencji planowanych w ramach programu

III.1 Populacja docelowa

Program obejmuje wszystkie dzieci w wieku 5 lat, zamieszkałe na terenie Gminy Białe Błota, niezależnie od formy edukacji – tj. uczęszczające do placówek edukacyjnych (przedszkola, oddziały zerowe w szkołach), pozostające w edukacji domowej lub nieobjęte żadną formą edukacji formalnej. Weryfikacja przynależności do grupy docelowej odbywa się na podstawie danych z ewidencji ludności Urzędu Gminy lub oświadczenia opiekuna prawnego.

Zgodnie z danymi meldunkowymi, populacja dzieci urodzonych w 2020 r. (kwalifikujących się do udziału w programie w 2025 r.) wynosi 251 osób. Organizator programu corocznie będzie weryfikował i aktualizował dane dotyczące liczebności populacji dzieci 5-letnich, aby określić zapotrzebowanie na środki finansowe oraz odpowiednią skalę działań organizacyjnych. W kolejnych latach realizacji programu (2026–2029) przewiduje się, że liczebność populacji kwalifikującej się do udziału w programie będzie kształtować się na podobnym poziomie, z możliwością korekty na podstawie danych demograficznych GUS i ewidencji ludności.

Planowany poziom objęcia badaniami przesiewowymi zakłada pokrycie minimum 85% populacji dzieci 5-letnich w danym roku realizacji programu, co uwzględnia zmienność frekwencji, decyzje rodziców oraz czynniki niezależne od realizatora programu.

Zakwalifikowanie dziecka do programu odbywa się na podstawie spełnienia łącznie następujących warunków:

- ukończenie 5. roku życia w roku realizacji programu (np. rocznik 2020 w 2025 r.),
- zamieszkanie na terenie Gminy Białe Błota (potwierdzone oświadczeniem opiekuna prawnego lub danymi z ewidencji ludności),
- wyrażenie pisemnej zgody na udział dziecka w programie przez rodzica lub opiekuna prawnego.

Badania realizowane będą w warunkach stacjonarnych – w placówkach edukacyjnych, do których uczęszczają dzieci 5-letnie, oraz w gabinecie realizatora programu.

Działaniami edukacyjnymi objęci będą rodzice i opiekunowie prawni dzieci zakwalifikowanych do programu, a także osoby odpowiedzialne za edukację dzieci – np. nauczyciele w placówkach edukacyjnych lub pedagodzy prowadzący edukację domową.

Założeniem programu jest dotarcie z informacją edukacyjną do przynajmniej jednego rodzica/opiekuna każdego dziecka objętego badaniem. Treści edukacyjne będą obejmowały m.in. znaczenie wczesnego wykrywania zaburzeń widzenia, konieczność dalszej diagnostyki, skutki braku leczenia oraz rekomendacje dotyczące profilaktyki wzroku u dzieci.

III.2 Kryteria kwalifikacji do programu oraz wykluczenia z programu

Kwalifikacja rodziców i nauczycieli do działań edukacyjnych

Działaniami edukacyjnymi i informacyjnymi objęci będą:

- rodzice lub opiekunowie prawni dzieci zakwalifikowanych do programu (spełniających kryteria włączenia),
- nauczyciele i personel edukacyjny pracujący z dziećmi 5-letnimi w placówkach na terenie Gminy Białe Błota,

- pedagodzy i opiekunowie prowadzący edukację domową dzieci w wieku 5 lat.

Nie przewiduje się formalnych kryteriów wykluczających udział w działaniach edukacyjnych, o ile osoba należy do powyższych grup. Udział ma charakter informacyjno-wspierający i jest integralną częścią programu, mającą na celu zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych oraz poprawę współpracy na linii rodzic–personel edukacyjny–realizator programu.

Kryteria włączenia do programu dla dzieci

Do programu mogą zostać zakwalifikowane dzieci, które spełniają łącznie następujące warunki:

1. W roku realizacji programu należą do rocznika odpowiadającego grupie docelowej, tj. kończą 5 lat:
 - 2025 r. – rocznik 2020,
 - 2026 r. – rocznik 2021,
 - 2027 r. – rocznik 2022,
 - 2028 r. – rocznik 2023,
 - 2029 r. – rocznik 2024.
2. Rodzic lub opiekun prawny podpisze świadomą zgodę na udział dziecka w programie (wzór druku zgody stanowi załącznik do programu). Podpisany dokument zostanie dołączony do dokumentacji medycznej i przechowywany w placówce realizatora, zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi dokumentacji medycznej.
3. Dziecko i/lub jego rodzic/opiekun prawny zamieszkuje na terenie Gminy Białe Błota (weryfikacja na podstawie oświadczenia lub dokumentów przedłożonych do wglądu).
4. Nie występują u dziecka stałe lub czasowe przeciwwskazania uniemożliwiające przeprowadzenie badania przesiewowego narządu wzroku.

Kryteria wyłączenia z programu dla dzieci:

Z udziału w programie wyłączone będą dzieci:

1. Które nie należą do rocznika odpowiadającego populacji objętej programem w danym roku realizacji,
2. Dla których nie uzyskano pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego, lub w przypadku pisemnej rezygnacji z udziału w programie,
3. Dla których nie można potwierdzić zamieszkania na terenie Gminy Białe Błota,
4. U których występują nieprawidłowości rozwojowe lub problemy behawioralne (np. spektrum autyzmu, znaczne opóźnienia rozwoju), które uniemożliwiają uzyskanie wiarygodnych wyników badania przesiewowego, na podstawie oceny dokonanej przez realizatora programu,
5. Które są objęte stałą opieką okulistyczną z powodu wcześniej zdiagnozowanych zaburzeń widzenia, np. wada wzroku korygowana okularami, udokumentowana w dokumentacji medycznej,
6. Które w okresie ostatnich 24 miesięcy korzystały z analogicznych interwencji finansowanych ze środków publicznych, co zostało potwierdzone na podstawie złożonego oświadczenia rodzica lub opiekuna prawnego.

O włączeniu dziecka do programu decyduje spełnienie wszystkich kryteriów włączenia oraz kolejność zgłoszeń, do wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na realizację

interwencji w danym roku. Program obejmie wszystkie dzieci z populacji docelowej spełniające kryteria włączenia, w ramach dostępnych zasobów.

III.3 Planowane interwencje

Program w całości realizowany będzie przez podmiot leczniczy wyłoniony w drodze konkursu ofert.

W ramach programu realizator przeprowadzi działania w dwóch głównych obszarach: edukacyjnym i diagnostycznym.

1. Działania edukacyjno-informacyjne

a) Przygotowanie materiałów

Realizator programu opracuje materiały edukacyjno-informacyjne (ulotki, plakaty) dotyczące programu, w tym profilaktyki wad wzroku i znaczenia wczesnej diagnostyki. Materiały te zostaną rozpowszechnione przez Organizatora programu poprzez:

- zamieszczenie informacji na stronach internetowych,
- publikację w lokalnych mediach i prasie,
- wywieszenie plakatów i ulotek na tablicach informacyjnych Gminy Białe Błota (m.in. w budynkach urzędu, sołectwach).

b) Spotkania edukacyjne

Realizator zorganizuje spotkania edukacyjne dla rodziców/opiekunów dzieci oraz nauczycieli w placówkach edukacyjnych, do których uczęszczają dzieci 5-letnie lub w których zorganizowano działania programu. Każda placówka objęta programem będzie miała możliwość przeprowadzenia jednego spotkania, po uprzednim uzgodnieniu terminu z dyrekcją.

Czas trwania spotkania: około 45 minut.

Prowadzący: lekarz okulista lub osoba z odpowiednimi kwalifikacjami (np. pielęgniarka, edukator zdrowia, profilaktyk).

Zakres tematyczny: profilaktyka chorób oczu, higiena narządu wzroku, objawy wad widzenia, skutki nieleczenia, proste testy domowe, znaczenie narządu wzroku w rozwoju dziecka.

Uczestnicy spotkań (rodzice, opiekunowie, nauczyciele) zostaną również zobowiązani do wypełnienia testu wiedzy przeprowadzanego dwukrotnie – przed rozpoczęciem działań edukacyjnych (pre-test) oraz po ich zakończeniu (post-test). Wyniki testów będą wykorzystywane do oceny skuteczności działań edukacyjnych zgodnie z celami i miernikami efektywności programu. Dodatkowo uczestnicy wypełnią ankietę satysfakcji (Załącznik nr 2 programu). Planowany zasięg tej interwencji obejmuje około 50% populacji docelowej (ok. 100 osób).

c) Dokumentowanie działań edukacyjnych

Realizator będzie prowadził dokumentację działań edukacyjnych, w tym:

- rejestr uczestników spotkań,
- plan tematyczny zajęć,
- materiały informacyjne o świadczeniach finansowanych przez NFZ, w tym o dostępności dalszej diagnostyki,
- arkusze wyników pre-testów i post-testów wiedzy uczestników działań edukacyjnych.

2. Badania diagnostyczne (przesiewowe)

Badania przesiewowe wzroku będą przeprowadzane zgodnie z zaleceniami USPSTF, NCCVEH, Public Health England oraz American Academy of Ophthalmology.

Zakres diagnostyki obejmuje:

- badanie ostrości wzroku (optotypy LEA lub HOTV),
- test widzenia przestrzennego (test Muchy),
- cover test,
- autorefraktometrię (jeśli dostępna),
- ocenę ustawienia i ruchomości gałek ocznych.

Badania będą realizowane:

- w placówkach edukacyjnych – dla dzieci do nich uczęszczających,
- w gabinecie realizatora – dla dzieci nieobjętych edukacją przedszkolną.

Każde badanie odbywać się będzie jednorazowo, w obecności nauczyciela lub opiekuna. Warunkiem udziału dziecka w badaniu jest uzyskanie pisemnej zgody rodzica/opiekuna.

Szczegółowy zakres badania okulistycznego:

- badanie ostrości wzroku do dali i bliży (tablice optotypów podświetlanych, tablice Snellena),
- ocena aparatu ochronnego oka i przedniego odcinka gałki ocznej,
- badanie ruchomości gałek ocznych i kontrola ustawienia (wykrywanie zezu),
- cover test,
- test Muchy (widzenie przestrzenne),
- badanie wady refrakcji,
- ocena dna oka przy użyciu retinoskopu.

Warunki realizacji i procedury dodatkowe:

Realizator programu zapewni odpowiedni sprzęt i personel (np. lekarz okulista, pielęgniarka z doświadczeniem w diagnostyce okulistycznej). W przypadku trudności diagnostycznych (np. niepełnosprawność, problemy behawioralne), decyzję o wykonaniu badania podejmuje personel. Odstąpienie od badania będzie możliwe wyłącznie w sytuacjach uzasadnionych – z jednoczesnym zaleceniem dalszej diagnostyki w jednostce specjalistycznej.

W przypadku wykrycia nieprawidłowości:

- rodzic/opiekun dziecka otrzyma pisemny wynik badania (Załącznik nr 1 programu),
- wydane zostanie zalecenie dalszej diagnostyki lub leczenia w ramach NFZ,
- rodzice otrzymają również informację o konieczności przekazania wyników lekarzowi POZ,
- przekazanie wyniku do placówki edukacyjnej (opcjonalnie – zależnie od zgody rodzica) ma na celu wsparcie dziecka w dalszym procesie edukacyjnym.

III.4 Sposób udzielania świadczeń w ramach programu

Program będzie realizowany przez podmiot leczniczy wyłoniony w drodze konkursu ofert, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Świadczenia udzielane w ramach programu będą miały charakter:

- dobrowolny – udział dziecka wymaga pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego,
- bezpłatny – finansowane ze środków publicznych,
- ogólnodostępny – z zapewnieniem równości dostępu dla wszystkich dzieci 5-letnich zamieszkałych na terenie Gminy Białe Błota, niezależnie od formy edukacji.

Tryb realizacji świadczeń

- Program ma charakter ciągły i będzie realizowany w cyklu rocznym.
- Uczestnicy będą włączani do programu sukcesywnie w trakcie jego trwania, w miarę dostępności środków i zasobów organizacyjnych.
- włączeniu do programu decydować będzie kolejność zgłoszeń, z uwzględnieniem kryteriów kwalifikacyjnych.
- Świadczenia będą realizowane do momentu wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na dany rok.

Organizacja udzielania świadczeń

Badania przesiewowe będą przeprowadzane:

- na terenie placówek edukacyjnych, w których przebywają dzieci 5-letnie lub w których zorganizowano działania programu,
- w siedzibie realizatora programu – w przypadku dzieci nieobjętych edukacją przedszkolną.

Dywersyfikacja terminów i godzin udzielania świadczeń pozwoli na zapewnienie możliwie najwyższej dostępności dla uczestników. Realizator będzie zobowiązany do organizacji świadczeń w sposób elastyczny, dostosowany do potrzeb rodzin i placówek.

W przypadku dzieci, które nie uczęszczają do placówek edukacyjnych, realizator programu zapewni możliwość udziału w badaniu poprzez działania informacyjne prowadzone we współpracy z Urzędem Stanu Cywilnego, sołectwami oraz za pośrednictwem mediów gminnych. Informacje o zapisach i dostępności badań będą również publikowane na stronie internetowej gminy oraz przekazywane poprzez listy mailingowe i plakaty rozmieszczone w miejscach publicznych (np. przychodnie, biblioteki, punkty obsługi mieszkańców).

Udzielanie świadczeń przez realizatora w ramach programu nie wpłynie w żaden sposób na realizację świadczeń zdrowotnych finansowanych przez NFZ.

Program profilaktyki i wczesnego wykrywania wad wzroku nie zastępuje świadczeń gwarantowanych finansowanych ze środków publicznych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej ani specjalistycznej opieki ambulatoryjnej.

Program stanowi uzupełnienie bilansów zdrowia realizowanych w podstawowej opiece zdrowotnej, zapewniając dodatkową możliwość oceny narządu wzroku przed rozpoczęciem edukacji szkolnej.

W przypadku wykrycia nieprawidłowości podczas badań przesiewowych rodzice lub opiekunowie dziecka otrzymują pisemną informację o wyniku badania oraz rekomendację zgłoszenia się do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej lub poradni specjalistycznej w celu dalszej diagnostyki i leczenia.

Warunki realizacji

Świadczenia zdrowotne realizowane w ramach programu będą wykonywane przez personel

posiadający odpowiednie kwalifikacje, zgodnie z zakresem interwencji opisanym w rozdziale III.3.

Badania przesiewowe wzroku realizowane będą wyłącznie przez osoby wykonujące zawód medyczny, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Badania będą przeprowadzane z zastosowaniem specjalistycznego sprzętu medycznego spełniającego wymogi:

- ustawy z dnia 20 maja 2010 r. o wyrobach medycznych,
- oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

W przypadku dzieci nieuczęszczających do placówek edukacyjnych, badania będą realizowane w gabinecie realizatora wyposażonym w sprzęt spełniający obowiązujące wymagania techniczno-sanitarne dla gabinetów okulistycznych.

Zasady realizacji świadczeń i uczestnictwa

- Uczestnicy programu będą informowani o źródłach jego finansowania, zasadach realizacji i warunkach uczestnictwa.
- Do programu będą włączane wyłącznie dzieci spełniające wszystkie kryteria kwalifikacyjne.
- Udział będzie przerywany w przypadku wystąpienia którejkolwiek z przestanek wykluczających.
- Interwencje obejmować będą także rodziców i opiekunów dzieci zakwalifikowanych do programu (działania edukacyjne).
- Świadczenia realizowane w ramach programu będą prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności dotyczącymi świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych.
- Dokumentacja medyczna tworzona w ramach programu będzie prowadzona i przechowywana przez realizatora zgodnie z przepisami dotyczącymi dokumentacji medycznej i ochrony danych osobowych.

III.5 Sposób zakończenia udziału w programie

Udział w programie ma charakter ciągły i trwa do momentu zakończenia działań edukacyjnych oraz przeprowadzenia badania przesiewowego wzroku, łącznie z przekazaniem wyniku badania i ewentualnych zaleceń dalszego postępowania.

Zakończenie udziału dziecka w programie może nastąpić:

1. Po zakończeniu interwencji i przekazaniu zaleceń

Po wykonaniu badania przesiewowego i analizie wyniku:

- w przypadku braku wykrycia nieprawidłowości:

rodzic/opiekun dziecka otrzyma pisemne zalecenia dotyczące dalszej obserwacji, higieny wzroku oraz ewentualnych sygnałów wymagających konsultacji okulistycznej w przyszłości,

- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości:

rodzic/opiekun zostanie poinformowany o konieczności wykonania dalszych badań i możliwości skorzystania ze świadczeń w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia (konsultacje okulistyczne, leczenie specjalistyczne).

Rodzic otrzyma również informację z zaleceniem kontaktu z lekarzem POZ.

Za zgodą rodzica – informacja może zostać przekazana bezpośrednio do lekarza POZ w celu zapewnienia ciągłości opieki.

Zaleca się odnotowanie wyniku badania i zaleceń w dokumentacji medycznej dziecka.

2. W przypadku rezygnacji uczestnika

Rodzic lub opiekun prawny może w dowolnym momencie zrezygnować z udziału dziecka w programie.

Warunkiem jest złożenie pisemnej rezygnacji, która zostanie dołączona do dokumentacji medycznej powstającej w trakcie realizacji programu.

3. W przypadku spełnienia kryteriów wykluczenia

Udział dziecka w programie zostanie zakończony obligatoryjnie, jeżeli w trakcie jego trwania wystąpią przesłanki wyłączenia (np. brak współpracy, zdiagnozowana wcześniej wada wzroku, brak potwierdzenia miejsca zamieszkania).

Decyzja o zakończeniu uczestnictwa zostanie udokumentowana w formie pisemnej i dołączona do dokumentacji medycznej.

IV. Organizacja programu

IV.1 Etapy programu i działania podejmowane w ramach etapów

Realizacja programu będzie przebiegała w pięciu etapach, obejmujących przygotowanie formalne, wybór realizatora, działania edukacyjne i diagnostyczne oraz monitoring i sprawozdawczość.

I Etap Opracowanie programu i uzyskanie opinii AOTMiT

1. Opracowanie projektu programu polityki zdrowotnej dotyczącego wczesnego wykrywania wad wzroku u dzieci 5-letnich w Gminie Białe Błota.
2. Przekazanie projektu programu do zaopiniowania przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji (AOTMiT).
3. Po uzyskaniu pozytywnej opinii AOTMiT, uwzględnieniu sugestii i uwag – przedstawienie programu Radzie Gminy Białe Błota celem podjęcia uchwały przyjmującej program do realizacji.

II Etap: Procedura konkursowa

1. Przygotowanie i przeprowadzenie procedury konkursowej przez Urząd Gminy Białe Błota w celu wyłonienia realizatora programu zgodnie z art. 48 lit. b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.
2. Podpisanie umowy z wybranym realizatorem programu.

III Etap: Działania informacyjno-edukacyjne

1. Opracowanie przez realizatora materiałów edukacyjno-informacyjnych (ulotki, plakaty) dotyczących programu.
2. Przygotowanie testu wiedzy dla uczestników działań edukacyjnych.
3. Zorganizowanie i przeprowadzenie spotkań informacyjno-edukacyjnych z rodzicami/opiekunami oraz nauczycielami w placówkach edukacyjnych, do których uczęszczają dzieci 5-letnie lub w których zorganizowano działania programu.

Spotkania odbędą się w każdej placówce raz w danym roku, po uzgodnieniu terminu z dyrekcją placówek.

Czas trwania spotkania: około 45 minut.

Prowadzenie przez osoby z odpowiednimi kwalifikacjami (lekarz okulista, pielęgniarka, edukator zdrowia, profilaktyk).

IV Etap: Badania diagnostyczne

1. Kwalifikowanie uczestników do badań diagnostycznych – na podstawie weryfikacji kryteriów wiekowych, miejsca zamieszkania (teren Gminy Białe Błota).

Każdy rodzic/opiekun prawny musi wyrazić zgodę na udział dziecka w programie oraz na przetwarzanie danych osobowych (Załącznik nr 3 Programu).

2. Przeprowadzenie badań diagnostycznych – realizowane przez wykwalifikowany personel medyczny (np. lekarz okulista, pielęgniarka okulistyka).

Badania przesiewowe wzroku obejmują testy ostrości wzroku, test widzenia przestrzennego, cover test, autorefraktometrię i ocenę ustawienia gałek ocznych.

W przypadku wykrycia wady wzroku, rodzic/opiekun dziecka zostanie poinformowany o konieczności kontynuacji diagnostyki oraz skierowany na leczenie w ramach NFZ.

V Etap: Działania kontrolne i sprawozdawcze

1. Monitoring działań w ramach programu – weryfikacja zgłaszalności uczestników oraz ocena jakości realizowanych świadczeń.

Rodzice/opiekunowie dzieci po wykonaniu badań będą poproszeni o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej, która posłuży do opracowania raportu rocznego przez realizatora.

2. Ewaluacja programu i sprawozdawczość – ocena efektywności programu oraz trwałości jego rezultatów.

Do oceny mogą zostać wykorzystane rutynowo stosowane mierniki epidemiologiczne, m.in. wskaźniki zapadalności i chorobowości dotyczące zaburzeń widzenia w populacji dzieci 5-letnich.

Działania ewaluacyjne będą miały charakter długofalowy.

IV.2 Warunki realizacji programu polityki zdrowotnej dotyczące personelu, wyposażenia i warunków lokalowych

Program może być realizowany wyłącznie przez podmiot leczniczy w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej. Realizator zostanie wyłoniony w drodze konkursu ofert, zgodnie z art. 48b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Działania będą prowadzone na terenie Gminy Białe Błota, w miejscach wskazanych przez realizatora, zgodnie z harmonogramem. Informacje o terminach i lokalizacjach realizacji programu zostaną udostępnione publicznie za pośrednictwem dostępnych kanałów informacyjnych (m.in. strona internetowa urzędu gminy, tablice ogłoszeń, media lokalne).

Wyposażenie i warunki lokalowe

Realizator programu zobowiązany jest do zapewnienia:

- odpowiednich warunków lokalowych, zgodnych z wymogami dla świadczeń okulistycznych,
- sprzętu medycznego zgodnego z obowiązującymi przepisami, w tym ustawą z dnia 20 maja 2010 r. o wyrobach medycznych,
- spełnienia wymogów techniczno-sanitarnych określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

Wszystkie procedury diagnostyczne będą przeprowadzane zgodnie z aktualną wiedzą medyczną oraz z zachowaniem reżimu sanitarnego. W razie potrzeby należy przewidzieć dodatkowe zabezpieczenia na wypadek stanu zagrożenia epidemicznego lub innych sytuacji wymagających podwyższonego reżimu sanitarnego.

Kadra realizatora

Realizator programu powinien dysponować personelem posiadającym kwalifikacje odpowiednie do zakresu działań, w szczególności:

- lekarze okuliści, optometryści, pielęgniarki, specjaliści zdrowia publicznego – do realizacji badań i konsultacji,
- osoby uprawnione do udzielania świadczeń zdrowotnych lub posiadające fachowe kwalifikacje w zakresie działań edukacyjnych – do prowadzenia spotkań informacyjno-edukacyjnych.

Wymagane jest, aby działania diagnostyczne i edukacyjne były realizowane wyłącznie przez osoby spełniające wymogi kadrowe określone dla porady specjalistycznej – okulistyka dla

dzieci (poz. 50 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej).

Tematyka spotkań edukacyjnych musi być dostosowana do potrzeb i charakteru grupy odbiorców, a osoby prowadzące zajęcia powinny posiadać przygotowanie merytoryczne (np. lekarze, pielęgniarki, edukatorzy zdrowotni, specjaliści zdrowia publicznego).

Zaplecze techniczne i organizacyjne

Realizator powinien posiadać:

- sprzęt diagnostyczny i pomocniczy niezbędny do wykonania planowanych interwencji,
- zaplecze organizacyjne umożliwiające prowadzenie spotkań informacyjno-edukacyjnych,
- polisę OC i NNW obejmującą cały okres realizacji programu, w zakresie odpowiadającym możliwym roszczeniom z tytułu zdarzeń medycznych.

W programie zastosowane zostaną wyłącznie preparaty medyczne i urządzenia dopuszczone do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodne z wytycznymi ogólnopolskimi i rekomendacjami towarzystw naukowych.

Dokumentacja i bezpieczeństwo danych

Dokumentacja medyczna tworzona w ramach programu będzie prowadzona i przechowywana przez realizatora zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi dokumentacji medycznej oraz ochrony danych osobowych (RODO). Dane uczestników programu będą przetwarzane wyłącznie w zakresie niezbędnym do jego realizacji.

Miejsca realizacji działań

Działania edukacyjne będą prowadzone w placówkach edukacyjnych, do których uczęszczają dzieci 5-letnie lub w których zaplanowano działania programu – w pomieszczeniach umożliwiających przeprowadzenie spotkań (m.in. zapewniających miejsca siedzące i odpowiednią akustykę). Te same placówki, po uzgodnieniu z dyrektcją i weryfikacji przez realizatora, zapewnią również warunki do przeprowadzenia badań przesiewowych.

V. Sposób monitorowania i ewaluacji programu

V.1 Monitorowanie

Monitorowanie realizacji programu będzie prowadzone do momentu jego zakończenia. Ocena przebiegu realizacji opierać się będzie na analizie zgłaszalności do programu oraz na sprawozdaniach okresowych i końcowych przedkładanych przez Realizatora, zgodnie z zakresem określonym w Załączniku nr 4 do programu.

Zakres monitorowania

Monitoring programu będzie prowadzony w dwóch wymiarach:

1. Monitorowanie postępu realizacji działań:

- liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych adresowanych do rodziców/opiekunów dzieci oraz osób sprawujących opiekę edukacyjną (np. nauczycieli wychowania przedszkolnego, wychowawców klas zerowych, edukatorów domowych),
- liczba dzieci 5-letnich zgłoszonych do udziału w programie przez rodziców/opiekunów,
- liczba dzieci 5-letnich, u których wykonano badania przesiewowe,
- liczba dzieci 5-letnich nieobjętych badaniami przesiewowymi wraz ze wskazaniem przyczyn,
- liczba dzieci, których rodzice/opiekunowie zrezygnowali z udziału dziecka w programie,
- liczba dzieci 5-letnich, u których wykryto wadę lub wady wzroku,
- liczba i rodzaj wykrytych wad wzroku,
- liczba dzieci skierowanych do dalszej diagnostyki i/lub leczenia poza programem.

2. Monitoring bieżący wskaźników podstawowych:

- liczba dzieci objętych badaniem przesiewowym,
- liczba dzieci, u których wykryto wady wzroku,
- liczba skierowań do dalszej diagnostyki,
- liczba zrealizowanych działań edukacyjnych i liczba ich uczestników.

Dokumentacja prowadzona przez Realizatora

Realizator programu będzie zobowiązany do prowadzenia dokumentacji uczestników programu, w tym:

- formularza pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego na udział dziecka w programie (wraz ze zgodą na przetwarzanie danych osobowych), zawierającego:
 - imię i nazwisko dziecka,
 - datę urodzenia,
 - miejsce zameldowania/zamieszkania,
 - imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego,
 - datę wyrażenia zgody,
 - dane kontaktowe (numer telefonu, adres e-mail lub korespondencyjny),
- elektronicznej bazy danych uczestników programu, w której będą na bieżąco uzupełniane informacje o stanie realizacji interwencji wobec każdego uczestnika.

V.2 Ewaluacja

Po zakończeniu realizacji programu zostanie przeprowadzona ewaluacja mająca na celu ocenę skuteczności i jakości działań podjętych w ramach programu. Ewaluacja zostanie przeprowadzona w dwóch wymiarach: krótkoterminowym i długoterminowym.

Ewaluacja krótkoterminowa

Ewaluacja krótkoterminowa zostanie przeprowadzona bezpośrednio po zakończeniu programu i obejmie:

- ocenę wskaźników realizacji programu:
 - liczba dzieci zakwalifikowanych do udziału w programie,
 - liczba wykonanych badań przesiewowych,
 - liczba dzieci skierowanych do dalszej diagnostyki lub leczenia,
- ocenę poziomu wiedzy uczestników działań edukacyjnych – na podstawie porównania wyników testu wiedzy przed i po spotkaniach informacyjno-edukacyjnych (pre-test/post-test),
- ocenę jakości działań informacyjno-edukacyjnych – na podstawie anonimowych ankiet satysfakcji wypełnianych przez rodziców/opiekunów uczestniczących w programie oraz zgłaszanych przez nich uwag.

Ewaluacja długoterminowa

Ewaluacja długoterminowa zostanie przeprowadzona na podstawie analizy danych wtórnych (np. sprawozdawczości POZ, danych NFZ) i obejmie:

- analizę wieku rozpoznania wad wzroku wśród dzieci 6-letnich zamieszkałych na terenie Gminy Białe Błota,
- porównanie odsetka dzieci wymagających korekcji wzroku przed i po realizacji programu (w ujęciu rocznym).

Wskaźniki efektywności programu

W trakcie ewaluacji analizowane będą następujące mierniki efektywności:

- odsetek uczestników działań edukacyjnych, u których stwierdzono wysoki lub podwyższony poziom wiedzy po zakończeniu programu (na podstawie testów wiedzy),
- liczba dzieci, u których wykryto wady lub schorzenia narządu wzroku,
- liczba i rodzaj zdiagnozowanych wad wzroku,
- liczba dzieci skierowanych do dalszej diagnostyki i/lub leczenia specjalistycznego,
- jakość działań edukacyjnych – oceniona przez uczestników w ankietach satysfakcji.

Raport ewaluacyjny

Wyniki ewaluacji zostaną zestawione i zaprezentowane w raporcie końcowym z realizacji programu, przygotowanym przez Realizatora i przekazany Organizatorowi.

W przypadku kontynuacji programu w kolejnych latach planuje się ocenę odsetka dzieci objętych leczeniem korekcyjnym oraz analizy wskaźników zapadalności na wady wzroku w populacji lokalnej w perspektywie 5 lat.

VI. Budżet programu

VI.1 Koszty jednostkowe

W ramach realizacji programu przewidziano następujące koszty jednostkowe:

- Przygotowanie treści materiałów informacyjno-edukacyjnych – 500,00 zł (koszt jednorazowy),
- Przeprowadzenie jednego spotkania informacyjno-edukacyjnego – 400,00 zł,
- Badanie przesiewowe wzroku z konsultacją lekarską – 135,00 zł za jedną osobę,
- Działania informacyjno-promocyjne zostaną przeprowadzone przez pracowników Urzędu Gminy ds. promocji i nie będą generować dodatkowych kosztów.

VI.2 Koszty całkowite

Całkowity koszt realizacji programu w pierwszym roku jego obowiązywania wyniesie 30 000,00 zł, w tym:

- Koszt przygotowania treści materiałów informacyjno-edukacyjnych – 500,00 zł,
- Koszt przeprowadzenia spotkań informacyjno-edukacyjnych – 2 000,00 zł,
- Koszt realizacji badań przesiewowych – 27 000,00 zł,
- Koszt ewaluacji programu – 500,00 zł

Koszty monitorowania i ewaluacji programu zostały uwzględnione w budżecie całkowitym i obejmują m.in.: przygotowanie arkuszy monitorujących, opracowanie raportów ewaluacyjnych, analizę wskaźników efektywności i satysfakcji uczestników oraz archiwizację dokumentacji programu. Szacowany udział kosztów monitorowania i ewaluacji w całkowitym budżecie wynosi do 10% rocznych wydatków.

W kolejnych latach funkcjonowania programu koszty będą szacowane indywidualnie, na podstawie aktualnych danych demograficznych dotyczących liczebności rocznika przewidzianego do objęcia programem. Możliwe są również korekty kosztów jednostkowych wynikające ze zmian warunków rynkowych oraz dostępności kadr i sprzętu.

Całkowity koszt realizacji programu w okresie 2025–2029 został oszacowany na łączną kwotę 150 000 zł, z uwzględnieniem kosztów działań diagnostycznych, działań edukacyjnych, monitorowania i ewaluacji, materiałów informacyjnych oraz administracji programu. Szacunkowy podział kosztów w poszczególnych latach realizacji programu przedstawia się następująco:

- Rok 2025: 30 000 zł
- Rok 2026: 30 000 zł
- Rok 2027: 30 000 zł
- Rok 2028: 30 000 zł
- Rok 2029: 30 000 zł

Kwoty te mogą ulec korekcie w przypadku zmian liczebności populacji docelowej lub innych czynników organizacyjnych.

VI.3 Źródła finansowania

Przedmiotowy program polityki zdrowotnej zostanie sfinansowany ze środków budżetu Gminy Białe Błota, w ramach funduszu przeznaczonego na realizację programów polityki zdrowotnej. Instytucja finansująca, tj. Gmina Białe Błota, zobowiązana będzie do zabezpieczenia

odpowiednich środków finansowych uchwałą Rady Gminy Białe Błota – w wysokości niezbędnej do realizacji programu w danym roku budżetowym.

Z uwagi na fakt, że jednostki samorządu terytorialnego uchwalają budżety w cyklu rocznym, konieczne jest zaplanowanie odpowiednich zapisów w budżecie Gminy Białe Błota dla każdego roku realizacji programu, w przypadku jego wieloletniego charakteru.

Jednocześnie dopuszcza się możliwość dofinansowania do 40% całkowitych kosztów realizacji programu ze środków Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia, na podstawie art. 48d ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2561), a także zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie trybu składania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie programów polityki zdrowotnej realizowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz trybu rozliczania przekazanych środków i zwrotu środków niewykorzystanych lub wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem (Dz.U. z 2017 r., poz. 9).

VII. Bibliografia

- [1] Urzędowska M. „*SpójrzMY dziecku w oczy ...*”, czyli o widzeniu i odruchach słów kilka, *Optyka* 2024r, Nr 2, s 46-47;
- [2] Feltzke M. Zakład Optometrii, Katedra Chorób Oczu i Optometrii, Uniwersytet Medyczny wPoznaniu „*Czym jest krótkowzroczność? Przyczyny i metody spowalniania*”, mamwzrokok.pl;
- [3] „*Krótkowzroczność – objawy, przyczyny, leczenie*” 2021r, zdrowie.pzu.pl;
- [4] Czaińska M. „*Wyzwania diagnostyki i korekcji nadwzroczności*”, *Optyka*, 2020r, Nr 4, s 32 – 34;
- [5] Adamczyk-Ludyga A., Szostek-Helbig R., „*Skuteczne leczenie anizotropii osiowej astygmatycznej z zastosowaniem torycznej soczewki wewnątrzgałkowej podczas fakoemulsyfikacji zaćmy – opis przypadku*”, *Ophthatherapy*, Vol. 1, Nr 4(4), 2014r, s 260-265;
- [6] Czaińska M „*Wady wzroku dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*”, *Optyka*, 2016r, Nr 4(41), s 36;
- [7] Czaińska M. „*Astygmatyzm – charakterystyka wady*”, *Optyka*, 2016r, Nr 5. S 28-31;
- [8] Leitman M.W. „*Diagnostyka i postępowanie w chorobach oczu: kompendium*” Górnicki Wydawnictwo Medyczne, Wrocław 2009r, s 25 – 26;
- [9] Niżankowska M.H. „*Okulistyka. Podstawy kliniczne*”, Wydawnictwo lekarskie PZWL, 2007r, s 31;
- [10] Sarota K., Geniusz M. „*Przesiewowe badania wzroku dzieci*”, *Optyka* 2024r, Nr 2, s 48— 50;
- [11] Partyka O., Wysocki M.J., „*Epidemiologia chorób narządu wzroku oraz infrastruktura okulistyki w Polsce*”, *Przegląd Epidemiologiczny*, 2015; 69: 905 - 908;
- [12] Woynarowska B., Oblacińska A., „*Stan zdrowia dzieci i młodzieży w Polsce*”, Biuro Analiz Sejmowych, Studia BAS nr 2 (38), 2014 r. s – 61;
- [13] „*Stan zdrowia ludności Polski w 2019 r.*”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2021 r.;
- [14] „*Polityka zdrowotna województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2024-2030*”, s – 16;
- [15] Wydział Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy;
- [16] Mapa Potrzeb Zdrowotnych na lata 2022-2026;
- [17] Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej;
- Program polityki zdrowotnej wczesnego wykrywania wad wzroku u dzieci w wieku 5 lat zamieszkałych na terenie Miasta Torunia na lata 2020-2025pn. *Toruń ma oko na dzieciaki*”;
 - „Program polityki zdrowotnej z zakresu wczesnego wykrywania wad wzroku u dzieci z powiatu poznańskiego”;
 - „Programu wczesnego wykrywania wad wzroku u dzieci w wieku 10 lat zamieszkujących na terenie Gminy Miejskiej Tczew na 2023-2025”
 - Opinie Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji dotyczące programów wczesnego wykrywania wad wzroku wśród dzieci wydane w latach 2022 – 2024.

VIII. Załączniki – wzory dokumentów do wykorzystania przez realizatora

ZAŁĄCZNIK 1. Zaświadczenie o przeprowadzonym badaniu przesiewowym w ramach programu - wzór

Białe Błota, dnia

Zaświadczenie o przeprowadzonym badaniu przesiewowym w ramach programu
„Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat,
mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029”

W wyniku przeprowadzonego w dniu badania przesiewowego zaświadcza się,
że:

(data badania)

u urodzonego/ej w dniu
(imię i nazwisko dziecka) (data urodzenia
dziecka)

zamieszkałego/ej w,

☐ stwierdzono następującą wadę wzroku.....

☐ stwierdzono podejrzenie następującej wady wzroku

Dziecko skierowano/ nie skierowano na dalszą diagnostykę i/lub leczenie poza Programem.*

.....

upoważnionej)

(pieczęć i podpis osoby

*niepotrzebne skreślić

ZAŁĄCZNIK 2. Ankieta satysfakcji - wzór

ANKIETA SATYSFAKCJI

Działania Edukacyjne

Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie
Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029
(opinia uczestników)

		<i>Bardzo dobrze</i>	<i>Dobrze</i>	<i>Średnio</i>	<i>Źle</i>	<i>Bardzo źle</i>	<i>Nie mam zdania</i>
1	<i>Jak ocenia Pan/i organizację zajęć edukacyjnych</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		<i>Bardzo przydatna</i>	<i>Przydatna</i>	<i>Średnio przydatna</i>	<i>Raczej nieprzydatna</i>	<i>Nieprzydatna</i>	<i>Nie mam zdania</i>
2	<i>W jakim stopniu przekazana wiedza będzie według Pani/Pana przydatna?</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

		<i>Zdecydowanie tak</i>	<i>Tak</i>	<i>Raczej nie</i>	<i>Zdecydowanie nie</i>	<i>Trudno powiedzieć</i>
1	<i>Czy przekazane informacje zwiększyły Pani/Pana kompetencje i umiejętności?</i>	☐	☐	☐	☐	☐
2	<i>Czy uzyskane informacje będzie Pani/Pan wykorzystywał na co dzień?</i>	☐	☐	☐	☐	☐
3	<i>Czy prowadzący posiadał odpowiednią wiedzę i przygotowanie merytoryczne?</i>	☐	☐	☐	☐	☐
4	<i>Czy prowadzący przekazywał informacje w przystępny sposób?</i>	☐	☐	☐	☐	☐

Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat,
mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029

5	Czy prowadzący odpowiadał na pytania i udzielał dodatkowych wyjaśnień?	☐	☐	☐	☐	☐
6	Czy prezentacja i materiały edukacyjne były pomocne w trakcie zajęć?	☐	☐	☐	☐	☐
7	Czy prowadzący zachęcał uczestników do aktywnego udziału w zajęciach?	☐	☐	☐	☐	☐

		<i>Bardzo dobrze</i>	<i>Dobrze</i>	<i>Średnio</i>	<i>Źle</i>	<i>Bardzo źle</i>	<i>Nie mam zdania</i>
1	Jak ocenia Pan/i jasność informacji przekazanych w trakcie badania przesiewowego wzroku	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Jak ocenia Pan/i komfort dziecka w trakcie badania przesiewowego wzroku	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Jak ocenia Pan/i profesjonalizm personelu wykonującego badanie przesiewowe wzroku	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Inne uwagi

.....

.....

.....

.....

.....

Bardzo dziękujemy Państwu za pomoc i wypełnienie ankiety. Uzyskane dzięki Państwu informacje pomogą nam w zapewnieniu wysokiej jakości świadczonych usług i zapewnieniu najwyższego komfortu naszym pacjentom. Dlatego jesteśmy Państwu szczególnie wdzięczni za poświęcony czas.

ZAŁĄCZNIK 3. Zgoda na udział w programie – wzór

....., dnia
(miejscowość)

**ZGODA RODZICÓW / OPIEKUNÓW **NA UDZIAŁ DZIECKA W PROGRAMIE
„Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat,
mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029”**

Ja niżej podpisana/podpisany.....
zam.
dane kontaktowe (nr tel., adres e-mail)

1. Wyrażam zgodę/nie wyrażam zgody**na przeprowadzenie badań przesiewowych w ramach programu „**Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029”**
2. Wyrażam zgodę/nie wyrażam zgody** na przetwarzanie moich danych osobowych oraz danych dziecka pozostającego pod moją opieką prawną w ramach potrzeb programu „**Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029”** mojego dziecka:

.....
(imię i nazwisko dziecka)

.....
(data urodzenia dziecka)

.....
(adres zamieszkania)

.....
(podpis rodzica/opiekuna)

3. Potwierdzenie rezygnacji z udziału w programie
Przyczyna rezygnacji

.....
.....
.....
.....

.....
(podpis rodzica/opiekuna)

4. Oświadczam, że zapoznano/nie zapoznano mnie** z zasadami i terminami realizacji świadczeń.
5. Oświadczam, że zostałem poinformowany o treści art.13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego

przepływu takich danych oraz uchylecia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) i przyjmuję do wiadomości że, administratorem danych osobowych wnioskodawcy oraz podopiecznego jest Gmina Białe Błota z główną siedzibą Urzędu Gminy przy ul. Szubińskiej 7 której przedstawicielem jest Wójt Gminy Białe Błota. Dane osobowe moje i dziecka niepełnoletniego pozostającego pod moją opieką prawną na podstawie art.6 ust. 1 lit a oraz art.6 ust. 1 lit a w zw. z art. 8 RODO tj. na podstawie zgody. Podanie danych jest nieobowiązkowe ale brak podania danych uniemożliwia udział w Projekcie. Dane osobowe mogą być przekazane podmiotowi zewnętrznemu na podstawie umowy powierzenia danych osobowych w celu realizacji świadczenia. Pytania w zakresie spraw związanych z ochroną danych osobowych należy kierować do powołanego Inspektora ochrony danych osobowych na adres e-mail: iod@bialeblota.eu. Pozostałe informacje w zakresie przetwarzania danych osobowych można uzyskać na stronie internetowej www.bip.bialeblota.pl w zakładce Ochrona danych osobowych lub sekretariacie/biurze obsługi klienta Urzędu Gminy Białe Błota.

* pole nieobowiązkowe

** niepotrzebne skreślić

.....
(podpis rodzica/opiekuna)

ZAŁĄCZNIK 4. Sprawozdanie - wzór

.....

.....

(pieczęć Realizatora)
(miejscowość, data)

FORMULARZ SPRAWOZDANIA (częściowy/zbiorczy - końcowy)*

z realizacji programu „**Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029**”

I. Informacje ogólne

1. Czy program polityki zdrowotnej był realizowany zgodnie z umową zawartą pomiędzy Gminą Białe Błota, a Realizatorem?

TAK ☐

NIE ☐

2. Czy w realizacji programu uczestniczyły osoby wskazane w ofercie?

TAK ☐

NIE ☐

3. Czy placówka edukacyjna zapewniła odpowiednie warunki lokalowe do realizacji programu

TAK ☐

NIE ☐

II. Informacje o programie

1. Miejsce realizacji świadczeń (placówka edukacyjna – adres lub siedziba Realizatora):

--

2. Wyniki realizacji planowanych działań:

Planowane działania	Liczba osób uczestniczących w działaniu	Liczba wykonanych badań przesiewowych	Liczba osób, u których stwierdzono wadę wzroku	Liczba osób ze wskazaniem dalszej diagnostyki w ramach NFZ	Liczba osób, które zrezygnowały z udziału w programie
Działania informacyjno - edukacyjne		X	X	X	
Badania przesiewowe					

3. Analiza realizacji badań przesiewowych:

Rodzaj wykrytej wady	Liczba osób	Liczba osób ze wskazaniem dalszej diagnostyki w ramach NFZ

4. Wnioski z realizacji programu:

--

III. Dodatkowe informacje

.....

.....

(podpis i pieczęć osoby/osób
upoważnionych
do reprezentowania Realizatora)

ZAŁĄCZNIK 5. Test wiedzy - wzór

Test wiedzy dla uczestników działań edukacyjnych

**Program: Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat,
mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025–2029**

Proszę zaznaczyć jedną poprawną odpowiedź w każdej z poniższych pozycji.

Test można wypełnić przed i po spotkaniu edukacyjnym w celu porównania poziomu wiedzy.

1. Co może być objawem wady wzroku u dziecka 5-letniego?
 - A. Gwałtowne zmiany nastroju
 - B. Trudność w skupieniu się na zabawie
 - C. Przysuwanie twarzy bardzo blisko do książki lub ekranu
 - D. Unikanie jedzenia warzyw
2. Jak często powinno się przeprowadzać kontrolne badanie wzroku u dziecka bez objawów?
 - A. Tylko przed pójściem do szkoły
 - B. Co 5 lat
 - C. Raz w życiu wystarczy
 - D. Przynajmniej raz na dwa lata
3. Która z poniższych sytuacji może oznaczać konieczność wizyty u okulisty?
 - A. Dziecko często mruży oczy
 - B. Dziecko ogląda książki na leżąc
 - C. Dziecko boi się ciemności
 - D. Dziecko ma trudności z liczeniem
4. Czy nieleczona wada wzroku u dziecka może wpływać na jego rozwój?
 - A. Nie, dzieci z czasem „wyrastają” z problemów ze wzrokiem
 - B. Tak, może wpływać na naukę, koncentrację i rozwój społeczny
 - C. Tylko jeśli wada jest bardzo poważna
 - D. Wada wzroku nie ma znaczenia w wieku przedszkolnym
5. Kto może rozpoznać wadę wzroku u dziecka?
 - A. Tylko lekarz rodzinny
 - B. Każdy nauczyciel
 - C. Rodzic, jeśli dziecko się poskarży
 - D. Lekarz okulista lub specjalista wykonujący badanie wzroku

Liczba poprawnych odpowiedzi: / 5

Data wypełnienia testu:

(opcjonalnie) Imię uczestnika:

Rodzaj testu: ☐ przed zajęciami ☐ po zajęciach

Klucz odpowiedzi:

- 1 – C
- 2 – D
- 3 – A
- 4 – B
- 5 – D

ZAŁĄCZNIK 6. Oświadczenie rodzica/opiekuna prawnego o braku korzystania z analogicznych świadczeń

.....

.....

(pieczęć Realizatora)
(miejscowość, data)

OŚWIADCZENIE RODZICA / OPIEKUNA PRAWNEGO

do programu „Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat,
mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029”

Ja, niżej podpisany/a

(imię i nazwisko rodzica / opiekuna prawnego)

oświadczam, że moje dziecko:

(imię i nazwisko dziecka)

urodzone dnia _____, zamieszkałe w

(miejsce zamieszkania)

w okresie **ostatnich 24 miesięcy** przed zgłoszeniem się do programu:

☐ nie korzystało z analogicznych badań przesiewowych wzroku finansowanych ze środków publicznych;

☐ nie jest objęte stałą opieką okulistyczną z powodu wcześniej zdiagnozowanych zaburzeń widzenia.

Oświadczam, że powyższe informacje są zgodne z prawdą i jestem świadomy/a odpowiedzialności za podanie informacji niezgodnych ze stanem faktycznym.

Przyjmuję do wiadomości, że złożenie fałszywego oświadczenia podlega odpowiedzialności karnej zgodnie z art. 233 § 1 Kodeksu karnego.

Data i podpis rodzica / opiekuna prawnego

Uzasadnienie

Do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy w szczególności opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy. Programy polityki zdrowotnej dotyczą w szczególności ważnych zjawisk epidemiologicznych oraz istotnych problemów zdrowotnych, dotyczących całej lub określonej grupy świadczeniobiorców. Program polityki zdrowotnej może być realizowany w okresie jednego roku lub wielu lat. Uwzględniając uwarunkowania zdrowotne i finansowe przewiduje się realizację programów polityki zdrowotnej wymienionych w niniejszej uchwale. W obowiązującym stanie prawnym realizator programu polityki zdrowotnej zostanie wyłoniony w drodze otwartego konkursu ofert.

Projekt Programu polityki zdrowotnej p.n. „Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025 - 2029” otrzymał warunkowo pozytywną ocenę Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji wydaną na podstawie art. 48a ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. 2024 poz. 146 z późn. zm.), z uwzględnieniem raportu nr: OT.431.42.2025 *„Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota”* oraz Opinii Rady Przejrzystości nr 110/2025 z dnia 23 czerwca 2025 roku o projekcie programu *„Profilaktyka i wczesne wykrywanie wad wzroku, wśród dzieci w wieku 5 lat, mieszkających na terenie Gminy Białe Błota, w latach 2025-2029”*. Po uwzględnieniu uwag wskazanych w w/w opinii Prezesa AOTMiT program zostaje przedstawiony do zatwierdzenia jego realizacji w niniejszej uchwale.

Program wywołuje skutki finansowe w roku 2025 – 30 000,00 zł (Dział: 851, Rozdział: 85149) i odpowiednio w latach 2026 – 2029. Środki będą zabezpieczane corocznie w budżecie gminy.